

מהדורת אריאל ורדין

ספר

יוֹשֵׁר דְּבַרֵי אֵמֶת

מה נמרצו אמרי יושר, תום ויושר יצרוננו, כתוב יושר דברי אמת, תורת אמת היתה כפיהו של הרב הצדיק המפורסם, קדוש וטהור, איש אלקים מאוד נעלה, איש האמת, איש חי, רב פעלים, בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, מגורה הטהורה, אספקלריא המאירה, אור כהיר בשחקים, אור האמת, האיד לארץ ולדרים, מעיר לבות בני ישראל באמרי שפתנו

מרנא ורכנא בקש"ת מוהר"ר

משולם פייבוש הלוי העליר מזבריזא צוקל"ה

(נוסח שער דפ"ר ומונקאטש)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מנוחת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חילקו לפסקאות קצרות, ונוספו סימני פיסוק וניקוד

יו"ל בס"ד על ידי

מכון "אור לישרים" ירושלים – נהריה

שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמחה" נהריה

שנת תשפ"ה לפ"ק

בס"ד

כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר ושמהה נהריה
רח' אביר יעקב 27 נהריה

הואיל והושקעו במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורתינו, ולהבדיל עפ"י הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום והעתקה, כולל העתקה חלקית, וכן אין לעשות שימוש מסחרי בחומר הנדפס בכל המדורים. ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עילה.

הפצה והזמנות: היכלי תורה

בארופה:	באר"ב:	בארץ ישראל
TEL. 44-191-430-0333	TEL. (718) 437-0054	טל. 02-9924603
FAX. 44-191-430-0555	FAX. (718) 437-3514	פקס. 03-5435884

הארות ותיקונים יתקבלו בכרכה
פקס 03-5423180

עימוד: גוויל
goldman.gw@gmail.com

נדפס בארץ ישראל
Printed in E. ISRAEL
נדפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

קִנְטֵרס רֵאשׁוֹן

אֹת א

דברי אמת
מתורת
הבעש"ט

יוֹם ג' י"ט סיון תקל"ז לְפָרֵט קָטָן
וּבְרִיזָא, יָגֵן עָלֶיךָ אֱלֹהִים.

שָׁכַתְב הָרַב הַרְבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל זֵלַה"ה, וְאַנִּי
מֵעוֹדֵי נִדְבָק לְבִי בְּאַמוֹנַת חֲכָמִים הָאֵלֶּה
וּבְדַבְרֵיהֶם, וַחֲבָרִי וְעַמִּיתִי הֵלֵא הוּא
גִּיסֵי הַרְבָּנִי מוֹרְנוּ הָרַב יוֹאֵל נ"י נִדְבָק
לְבוֹ גַם כֵּן בְּאַמוֹנַתְם, אֲשֶׁרִי מִי שְׁדָבָק
בְּאַמוֹנַתְם וּבְדַבְרֵיהֶם, אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים
שְׁפָרְקוּ עַל תּוֹרָה וְיִרְאַת ה' יתְבַרְךָ
מֵעַלֵּיהֶם, וּמְרֵאִים עֲצָמָם צְדִיקִים,
וּמְלַעֲיָבִים בְּמִלְאֲכֵי אֱלֹהִים בְּשִׁקְרִים
וּבְכֻזָּבִים שְׂבוּדִים מְלַבֵּם, וְנִפְשֵׁי יוֹדַעַת
מְאֹד רִשָּׁעִים וְרָעָתָם, כִּי רַבִּים מֵהֶם בְּעַלֵּי
עֲבָרָה בְּנֵאֻפָּה וְחֻמְנָא לִיְצָלָן, מֵהֶם בְּעַלֵּי
גְאוּהָ וְקִנְאָה, אֲשֶׁר מִקְנָאָתָם נוֹתְנִים
פָּגָם וּמוֹם בְּקִדְשֵׁים בְּשִׁקְרִים וּבְכֻזָּבִים,
וּכְבָּר נִבְאוּ נְבִיאֵי הָאֱמֶת עֲלֵיהֶם שְׁיִהְיֶה
כֵּן בְּדוֹר אַחֲרוֹן, כְּמוֹ שְׁאֵמַר הַפְּתוּב
(ישעיה נט טו) 'וְתִהְיֶה הָאֱמֶת נְעֻדְרַת וְגו',
'הוּי הָאֲמֵרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רָע' וְגו'
(שם ה ט), וּבְפָרֵט בְּמִשְׁנֵה דְסוּטָה (ט:ט)
בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא וְכוּ', יִהְיֶה לָהֶם אֲשֶׁר
לָהֶם, וְאַנְחָנוּ נִפְשָׁנוּ הַצְּלָנוּ.

אֲנִי הַכּוֹתֵב לְמַעַן אֶהְבֵּת עַמִּיתִי וְרַעִי
אֲשֶׁר מֵעוֹדֵי גְדַלְתִּי עִמּוֹ בְּתוֹרַת ה'
וְיִרְאַתוֹ לְפִי קָט שְׁכַלְנוּ, וְגִבְהַ טוֹרָא
בִּינֵינוּ, וּבָעַת הַפְּרָדִי מֵאֲתוֹ בְּקֶשׁ מִמֶּנִּי
לְהַעֲלוֹת לוֹ עַל הַכְּתָב יִשְׂרָאֵל דְּבַרֵי אַמֶּת
וְאַמוֹנָה הַנְּשַׁמֵּעַ מִפִּי מִשְׁכִּילֵי הַדּוֹר
אֲנִשִּׁי מוֹפֵת בְּעַלֵּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר
עֵינֵי רָאוּ וְלֹא זָר, כְּמִלְאָךְ אֱלֹהִים פְּחוּדָם
וְיִרְאַתָם, וְכֹלָם מִמַּעַיִן אֶחָד שְׁתוּ, הֵלֵא
הוּא הָאֱלֹהִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב
זֵלַה"ה, וְאַנִּי לֹא זִכִּיתִי רַק לְרֵאוֹת פְּנֵי
תְלַמִּידוֹ הָאֱלֹהִי רַבִּי דָב בְּעַר זֵלַה"ה,
וְאַחַר זֶה בָּא אֵלַי כְּתָבִי קֹדֶשׁ מִדְּבַרֵי
קֹדֶשׁ הַמְּלַהֲיָבִים לֵב הַחֲרָדִים לְעִבּוֹדַת
ה' יתְבַרְךָ בְּאַמֶּת, וְאַף כְּפֵה פְּעָמִים
הִיִּיתִי לְפָנֵי הָאֵשׁל הַגְּדוֹל הָאֱלֹהִי רַבִּי
מִנְחָם מְעַנְדֵּל מִפְּרַעְמֵי־שֵׁאֵן עָלָיו
הַשָּׁלוֹם זֵלַה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ,
וּכְיוֹתֵר לְהַבְדִּיל בֵּין הַמְּתִים וּבֵין הַחַיִּים
אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִפֶּה קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים כֵּן שֶׁל
קֹדְשִׁים צְדִיק כֵּן צְדִיק הָרַב הַמְּפֻלָּג
אִישׁ הָאֵלֶּקִים מוֹרְנוּ הָרַב יוֹאֵל מִיְכָל
נ"י.

קשה לטלק
מעצמו את
מידת
הגאווה

וּבְאַמֶּת אָמְרוּ חַז"ל (ערכין טו:) כִּי בְּדוֹר
הַזֶּה אֵין תּוֹכְחָה, וְלֹא יְכוֹל
אָדָם לְהוֹכִיחַ רַק אֶת עַצְמוֹ אוֹ חֲבֵרוֹ
וְתַלְמִידוֹ הַנִּצְמָדִים לְקוּלוֹ בְּאַהֲבָה, כִּי
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּדוֹר הַזֶּה גָּבַר עוֹן
הַקְּנָאָה וְשִׁנְאָה שְׂבָא מִגְּבַהוֹת הַלֵּב,
אֲשֶׁר בְּאַמֶּת אִם יִהְיוּ כָּל הַיָּמִים דְּיוֹ
וְכוּ' אֵין יְכוֹלִין לְכַתֵּב חֻלְלָה שֶׁל רְשׁוֹת,

וּבְאַמֶּת יֵשׁ בְּדוֹר הַזֶּה אֲנִשִּׁי לְצוֹן
וְכוֹפְרִים בְּחֲכָמִים, כְּמוֹ שְׁהִיָּה
כְּזֶמֶן הָאֲר"י זֵלַה"ה אֲנִשִּׁים כְּאֵלֶּה, כְּמוֹ

יש רשעים
המלעיגים
על דברי
חכמים

כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שבת יא.), וְלִדְעָתִי רָמְזוּ לְגַבְהוֹת הַלֵּב שְׁנוּטָה הָאָדָם לְמַלְךְ עַל מִי שֶׁתַּחֲתָיו בְּמַדְרָגָה, כִּי 'רְשׁוּת' לְשׁוֹן מַלְכוּת פּוֹדֵעַ, וְעַנְיָן מִחֻשְׁבוֹת הַגְּבָהוֹת לֹא יִסְפִּיקוּ פִּיּוֹת הָאָדָם וְכָל יָמָיו לְדַבֵּר בָּהֶם, כִּי עִמָּךְ הוּא מְאֹד לְמִי שְׁרוּעָה לְחַפְשׁ אַחֲרָיו לְסַלְקוֹ וְלִזְכוּת אַחַר כֵּף לְמִדַּת הַשְּׁפָלוּת הַלֵּב בְּלִב שָׁלֵם, עַל זֶה אָמְרוּ חַז"ל (ע"ו ב:): עֲנוּה גְדוּלָה.

הַס"מ הָעֵלָה בְּלִבְכֶם דְּבַר זֶה שֶׁמִּצְוָה לְהִיּוֹת עֲנוּ, כִּי מִקְדָּם מְגִדִיל לֵב כֹּל אָדָם בְּגַבְהוֹתָו, וּמִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא לְמִדָּן גְּדוֹל וְיַחֲסֵן גְּדוֹל וְעֲשִׂיר וְחֹסִיד וְצַדִּיק וּבַעַל מִדּוֹת יִשְׂרָאֵל וְיֵרָא וְנִעַם וְנִחְמָד, וּבִאֲמַת לְפִי מַעֲלָתוֹ הִיָּה רְאוּי לְהִיּוֹת גְּדוֹל מִכָּל עֲמוֹ וְלֹא לְפָנוֹת (עֲלֵיהֶם) [אַלֵּיהֶם], וְלֹא לְהִתְחַבֵּר (עֲלֵיהֶם) [אַלֵּיהֶם], רַק שְׂוֹ מִדָּה גְרוּעָה, שֶׁמִּצַּד זֶה יִמָּאֵס בְּעֵינֵי הָעוֹלָם שֶׁיַּחֲזִיקוּהוּ לְבַעַל גְּאוּהָ, וּבִאֲמַת מִצְוָה הוּא גַם כֵּן לְהִיּוֹת עֲנוּ וְיִשְׁפַל בְּרֵף וְלִדְבַר עִם כָּל וְלְהִיּוֹת עָלוּב מְכַל, עַל כֵּן הוּא עוֹשֶׂה עֲצָמוֹ עֲנוּ, כֹּל זֶה הוּא פְתוּי הַס"מ, כִּי מִתְחַלָּה הַגְּבִיּוּת לְבוֹ בְּקִרְבוֹ וְתִיקַד עַד שְׂאוֹל תַּחֲתִית, וְאַחַר כֵּף הוֹסִיף לוֹ מִצְוָה זֹו לְמַעֲלָה לְהוֹסִיף גְּאוּהָ עַל גְּאוּתוֹ:

הַס"מ מִשְׁטָה אֵת הָאָדָם לְחֻשְׁבוֹ שְׁהוּא בַעַל עֲנוּה

וּבִאֲמַת שֶׁמִּעֲתִי כַּעַת בַּחַג הַשְּׁבוּעוֹת הִנֵּה מִפֶּה קְדוֹשׁ הַרֵב הַמְּגִיד מו"ה רַבִּי יְחִיאֵל מוֹכֵל נר"ו שֶׁאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן, הָעוֹלָם חֻשְׁבוֹ שֶׁמִּצְוָה לְהִיּוֹת עֲנוּ, וּבִאֲמַת מִצְוָה זֹו לֹא נֶאֱמְרָה בַּתּוֹרָה, רַק הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת שְׁבַח מֹשֶׁה, וּבִאֲמַת

אוֹת ב

וְאֲמַנְם בִּאֲמַת וּבִאֲמוּנָה, מִי שְׁלוּמָד הֵיטֵב בְּסִפְרֵי מוֹסֵר, וְזָכָה לְשִׁמְעַ מִפִּי קְדוֹשֵׁי עֲלִיוֹנִים הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים בִּאֲמַת, וְיֵשׁ לוֹ מַח בְּקִדְקִדּוֹ, וְלֵב תָּרַד לְעִבּוּדֵת ה' יִתְבַּרֵךְ לְאֲמַתוֹ, וְלֹא לְרַמּוֹת אֵת עֲצָמוֹ וְלְהַשְׁטוֹת אֵת עֲצָמוֹ וְכו', אֲמַתַּת עֲנִין זֶה בְּרָמְזוֹ נִמְרָץ וּבְקִצּוֹר גְּדוֹל הוּא זֶה, כִּי בִּאֲמַת הָאָדָם מְטַבֵּעַ עַל זֶה וְנוֹלָד בְּזֶה שֶׁיִּגְבֶּה לְבוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (שמו"ד כג יג) אֲרַבְעָה מִיָּנִי גְאִים בְּעוֹלָם וְאָדָם מִתְגָּאָה עַל כָּלֶם, וְזֶה מִצַּד קְלַפַּת נַפְשׁ הָרַע שֶׁנִּתְעַרְבָה בּוֹ.

הָאָדָם נוֹלַד עִם מִרְת הַגְּאוּה

הָעֵלָה עַל הַר אֶחָד גְּבוּהָ, וְאַחַר כֵּף כִּשְׁהוּא בָּא עַל הָהָר וְאָז הִדְרֵף יִשְׂרָאֵל כִּי עָבַר הַדְּקִיפָה וְהַשְּׁפּוּעַ, וְאַחַר כֵּף אִם נִתְעוֹרַר הָאָדָם הַיֵּשֵׁן וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁהוּא עַל הָהָר, אֵינּוּ מֵאֲמִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינּוּ רוֹאֶה שׁוֹם סִימָן, כִּי אֵלּוֹ רָאָה בְּרֵאשׁוֹנָה הַשְּׁפּוּעַ שֶׁנִּסְעַע וְעֵלָה עֲלָיו יָדַע, אֲבָל כַּעַת הוּא שׁוֹה אֵלָיו, מִהֵיכַל תִּיתִי לוֹ לֹמַר שֶׁהוּא בָּהָר, וְאִיף יִתּוּדַע לוֹ אַחַר כֵּף, כִּשְׂיַרְד מִן הָהָר בְּשְׁפּוּעַ הַשֵּׁנִי הַיִּירֶדֶת מִן הָהָר לְבִקְעָה, יִבְחִין שֶׁהִיָּה מִתְחַלָּה בָּהָר.

וּבִאֲמַת הַגְּבָהוֹת נִדְמָה לְהַר גְּבוּהָ, וְאֵלּוֹ הִיָּה הָאָדָם מְרַגֵּישׁ בִּאֲמַת שְׁלִבּוֹ מִתְגַּדֵּל בְּקִרְבוֹ, בּוֹדָאֵי הִיָּה מִבְּחִין זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּדֻלוּת וְגַבְהוֹת וְהוּא

וְדו' יִתְבַּרֵךְ הַזְמִין לִי מִשָּׁל אֲמַת עַל זֶה, כִּי עַל דְּרֵף מִשָּׁל, אִם אָדָם נוֹסֵעַ בְּדֵרֵף בְּעֵלְיָה וְיִשׁוֹן, וְנוֹסֵעַ עֲמוֹ בַעַל

עלה להר, אבל האדם נולד על זה ההר שהיא הגבוהה, כמו שאמרו חז"ל (שם) ואדם מתנאה על כלם, ולפיכך דומה לו שאין לו גבהות ואינו בהר כלל, והאיך יבחין זה, אם לא שירד מן ההר לגמרי לרגלי ההר על הבקעה ממש, דהינו שירגיל את עצמו בכניעה ושפלות בלב ובמעשה, והעקר בלב, ויתודע לו האמת.

פי באמת מי שפתח ה' יתברך עיני הכרתו, רואה שפלותו תמיד

הגאון נמשכת מזוהמת הנחש

ומתבייש את עצמו תמיד, קל וחמר בחשבו בגדלת יוצר כל מעשי בראשית ברוך הוא וברוך שמו, אשר מחמת בושח ממנו הוא פאין נגדו מכל וכל, רק מחמת זהמת הנחש שמעור עיני האדם מלהביט אל האמת, וזכהמא זו נולד האדם מחטא אדם הראשון, אז נדמה לו כל הגבהות בלבו, ועיניו טח מראות תמיד ראה ופחד ה' יתברך בלבו, ואינו יודע ואינו מרגיש בגבהות לבו כלל, כי הוא נולד וגדל בזה מעט מעט, בכל יום גדול מחברו:

אות ג

אבל ה' יתברך נתן לנו עצה הגונה למען תנצל נפשנו הקדושה מדרת שחת, פי הגבהות מזהמת הנחש וס"מ אשר לנצח יאבדו, והמה יאבדו ואנחנו בני ישראל נעמד, כמו שאמר הכתוב (תהלים קב כז) 'המה יאבדו ואתה תעמד', ונאמר (שם פסוק כט) 'בני עבדיך ישכנוו וגו', ונתן לנו תורתו להגות בה לשמה, להיות דבוק בה' יתברך שהוא נעלם בתורתו, וכמו שאמרו בזהר (מצורע ג:) תורה נקרא על שם אורי וגלי מה דאיהו סתים, פי ה' יתברך נעלם ונגלה, נעלם מעין כל, ונגלה בלבבות החפצים והשוקדים תמיד ודורשים תמיד במחשבתם ולבם לדבקה בו באמצעות תורתו ומצותיו, ועל ידי זה ה' יתברך שהוא נעלם בתורתו שהוא שמו, מתגלה בלבבות עמו, והלב מרגיש אהבתו ויראתו ביותר, וזה נקרא תורה לשמה, רצה לומר פשמה תורה, רצה לומר שתורה ותראה להם הנעלם שהוא ה' יתברך.

התורה מורה לאדם את הקב"ה

וכמו ששמעתי מפי הרב החסיד מו"ה רבי גרשון לוצקר תלמיד האלהי מורנו רבי דב בער זצ"ל, שאמר בשם רבו, על מאמר שאמרו חז"ל (תגיגה יב) ראה הקב"ה האור שאינו פדאי להשתמש בו ונגזו לצדיקים לעתיד לבוא, והקשה היכן גזו, ואני אקצר דבריו וקשיותיו. ותכן דבריו, שאמר פרוש דברי רבותינו ז"ל, שהתורה היא אור גדול, ומתחלה היה האור נגלה, ואחר כך גזו הקדוש ברוך הוא, והיכן גזו, בתורה, והעלימו שאין נגלה האור לטפשים ולאנשים בלתי שלמים, והם אינם משיגים הנעלם, אבל הצדיקים החרדים לדבריו ודורשי ה' וחוקרים אותו כמטמונים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב ד) 'אם תבקשנה כסף וגו', אז עתיד לבוא אליהם האור, וזהו ונגזו לצדיקים לעתיד לבוא, רצה לומר שעתיד לבוא לצדיקים האור על ידי דרישתם את ה' יתברך על ידי התורה:

אור הגנוז נגזו בתורה

אֹת ד

צריך לחשב בעצמו אם מקיים התנאים הראויים לקנות התורה

וּבְאֵמֶת לְהַדְבִּיק בָּהּ יִתְבַּרַךְ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת צָרִיף תְּנָאִים רַבִּים, אֲשֶׁר לְזֹאת אֲנֹשִׁי דוֹרְנוּ אֶפְלוּ הַבְּעֵלִי תוֹרָה הַגְּדוּלִים הַעֲלִימוּ עֵינַי מִתְּנָאִים אֵלּוּ הַנְּאָמְרִים בְּמִשְׁנֵה אַבוֹת (פ"ו מ"ה-ו), וַיִּדְמוּ שֶׁכָּבַר יֵשׁ לָהֶם בְּלֵם אוּ מְקַצֵּתֶם, וְנִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם בְּאֵמֶת בְּעֵלֵי תוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה מִלְּעִיגִים בְּצַדִּיקֵי עוֹלָם, אֲבָל בְּאֵמֶת אֵלּוּ רָצוּ לְעֵינַי קָצַת בְּתִנְאִים אֵלּוּ, וּלְעֵינַי בְּעֵצָמָם הֵיטֵב, וַיִּרְאוּ שֶׁלֹּא זָכוּ אֶפְלוּ קָצַת מִן הַקָּצַת מִתְּנָאִי קֶטֶן שֶׁבָּהֶם, בּוֹדְאֵי הֵיוּ שְׂבִים אֶל ה', וְהֵיוּ דוֹרְשִׁים דְּבַר ה' אִיף וּמָה הַדְּרָף יִלְכוּ בָּהּ.

הַתּוֹרָה, עַד שְׂיִכְבֵּה זֶה פִּשְׁרָגָא בְּטִיְהֵרָא, וְאִם יִהְיֶה לוֹ מְעַט תְּעַנּוּג אֲזִי יִהְיֶה בְּזָה כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פסחים כה:) הַנָּאָה הַבָּאָה לְאָדָם בְּעַל כְּרַחוּ, וְהַעֲקָר שְׂיִהְיֶה לֹא אֶפְשָׁר וְלֹא מְכוּן, וְאֶפְלוּ אֶפְשָׁר שְׂרִי, רַק הַעֲקָר לֹא מְכוּן פִּירוּעַ הַדִּין, וְזֶה הַכֹּל בְּעֵינַי הַמִּתֵּר לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת וּמְכַרְח בּוֹ, וְגַם כֵּן בְּעֵינַי הַזּוּיג הַמְכַרְח בְּעַת הַהִכְרַח, זֶהוּ הַתְּנָאִי הַקֶּטֶן.

אנו רחוקים מלקיים התנאים לקנין התורה

וְהַלְוָאֵי שְׁנֵאֲחֻז בְּאַפְסָא קָצָהוּ מִמֶּנּוּ, קַל וְחִמְרַת הַתְּנָאִים הַמְּבַאָרִים בְּמִשְׁנֵה (אבות פ"ו מ"ה-ו), בְּאִימָה וּבִירְאָה בְּעֵנְוָה בְּשִׂמְחָה אֵינּוּ מְגִיס לְבוֹ וְכוּ', כִּי מִי זֶה פְּתִי שְׂיֵאמַר בְּלָבוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ אִימָה בְּעַת לְמוּדוֹ, הֵיכֵן הוּא אִימָתוֹ וּפְחָדוֹ, לְפָנָי מִי וּמִפְנֵי מָה הוּא הַפְּחָד, וְעַל זֶה עֲפַעְפִּינוּ יְזָלוּ מַיִם בְּרֵאוּתְנוּ הַמִּשְׁנֵה אִיף אֲנוּ רְחוּקִים מְאֹד מִן הָאֵמֶת כְּגַבְהָ שְׂמִים מַעַל הָאָרֶץ, וַיּוֹתֵר מְזָה.

וְלָמָּה לֹא נוֹדָה עַל הָאֵמֶת בֵּינֵינוּ לְבִין בּוֹרְאֵנוּ יִתְבַּרַךְ, וְאִף לְפָנָי כֹּל נִשְׁפִּיל עֲצָמָנוּ כְּאֹזֹב בְּרֵאוּתְנוּ וּבִיְדַעְנוּ חֶסְרוֹנֵנוּ, חוּץ מִכְּפָה עֹנּוֹת וּפִשְׁעִים לָנוּ, אֲשֶׁר כָּבַר הָאָרִיף בְּרֵאשִׁית חֲקֻמָּה הַקְּדוּשׁ (שַׁעַר הַתְּשׁוּבָה פ"ב), עַל זֶה נֹאמַר (תהלים נ טו) 'וְלִרְשָׁע אָמַר אֱלֹהִים' וְגו', שֶׁתּוֹרַתְנוּ נִמְאָסֶת ח"ו לְפָנָי ה' יִתְבַּרַךְ, וְאֵינִי לְהָאָרִיף בְּזָה כִּי הוּא יְדוּעַ לְכֹל:

וְהַתְּנָאִים הֵם רַבִּים, אֲבָל הַקֶּטֶן שֶׁבְּכֻלָּם לְהִיֹּת מִפְּשֵׁט מִתְּאוֹת הַזְּמַן בְּמֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה וּשְׁנֵה זְוִיג, וְלִשְׁבֵר כַּחוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת, עַד שֶׁאֶפְלוּ בְּעַת הַמְכַרְח לְדְבָרִים הַנִּלְ, מִחֲמַת גְּדֵל הַתְּלַהֲבוֹת לְבוֹ לְתוֹרָה וְלַעֲבוֹדַת ה' יִתְבַּרַךְ לְמַעַן שְׂמוּ בְּאֵהָבָה, לֹא יִחַשֵׁב אֵלָיו הַתְּעַנּוּג עוֹלָם הַזֶּה שֶׁל אוֹתוֹ הַדְּבַר, כְּמוֹ אִם אָדָם שֶׁמַּח בְּמִשְׂא וּמִתֵּן שֶׁהָרוּיַח, אֵינּוּ מְרַגִּישׁ כֹּלל בְּתְעַנּוּג קֶטֶן שֶׁל אֲכִילָה.

כדי לקנות התורה צריך למעט מתענוג הגוף

וְזֶהוּ 'בְּמַעוֹט תְּעַנּוּג', וְאֵינּוּ אוֹמַר בְּמַעַט תְּעַנּוּג, רַק 'בְּמַעוֹט', כִּי לְמַעַט אֵינִי צָרִיף לֹאמַר, רַק אֶפְלוּ הַהִכְרַח יִמְעֻטְנוּ, דְּהֵינּוּ שְׂיִרְבֵּה תְּעַנּוּג וְחִשְׁקוֹת דְּבִקּוֹת אֱלֹהוֹת בְּלָבוֹ עַל יְדֵי

אֹת הַ

כְּשֶׁנִּגְמְרָה הַיְצִירָה וְנוֹלָד וְנִגְדַל מֵעַתָּה וְנוֹשְׂאִים אֶת הַיָּלָד עַל זְרוּעוֹתֵיהֶם יֵשׁ לָהֶם תַּעֲנוּג גָּדוֹל מְאֹד, כְּכֹיכֹל ה' יִתְבַּרְךָ יֵשׁ לוֹ בְּדוֹמָה תַּעֲנוּג גָּדוֹל זֶה מִמֶּנּוּ כְּשֶׁאֲנוּ שׁוֹבִים לְהִדְבֵּק בּוֹ, וּמִדְּבָקִים עֲצֻמְנוּ בְּאַהֲבָתוֹ וְיִרְאַתוֹ שֶׁהֵם נִקְרְאוּ זְרוּעוֹת עוֹלָם, וְזֶהוּ וְאֲנֹכִי תִרְגְּלֹתִי לְאֶפְרַיִם קָחֶם עַל זְרוּעוֹתַי (הוֹשֵׁעַ י"א א), וּכְמוֹ כְּשֶׁהֲבֵן מִשְׁחָק בְּמִשְׁחָקִי הַתִּינוּקוֹת בְּאִגּוּזִים וְכִדּוּמָה, וְכִשְׂרוּאָה אֶת אֲבִיו וּמִכִּירוֹ מִנִּיחַ הַכֹּל וְרִץ לְקִרְאֵת אֲבִיו שִׁיקְחוּנוּ עַל זְרוּעוֹתַי, וְאֲבִיו לְקָחוּ וּמִחֻבְקוֹ וּמִנְשָׁקוֹ, כִּף כְּשִׁיבּוֹא לָנוּ הַתְּעוֹרְרוֹת בְּלֵב, שֶׁהוּא הַתְּרָאוֹת ה' יִתְבַּרְךָ שֶׁמִּתְרָאֶה בְּכָל עֵת לְנִפְשׁוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲזִי אִם נְרוּץ לְהִדְבֵּק אֵלָיו עַל יְדֵי הַתְּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְתַפְלָה, אֲזִי נִזְכֶּה לְנִשְׁיָקוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (שִׁיח"ש" א ב) 'יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוֹ' וְגו', וְכִידּוּעַ עֲגִינַת הַנְּשִׁיקוֹת מִסִּפֵּר רֵאשִׁית חֻכְמָה בְּשִׁעַר הָאֱהָבָה (פ"ב):

וּכְפָּלֵל שֶׁל דְּבָר, עֶקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת הִיָּה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל כְּנוֹדַע, 'בְּרֵאשִׁית' (בְּרֵאשִׁית א א) בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁבִיל הַתְּוֹרָה, שְׂרָצָה לֹמַר שִׁישְׂרָאֵל יִתְדַבְּקוּ אֶת עֲצָמָם בְּה' יִתְבַּרְךָ עַל יְדֵי הַתְּוֹרָה, שְׂוָה הִיָּה רְצוֹן ה' יִתְבַּרְךָ וְתַעֲנוּג שֶׁלֹּ שִׁישְׂרָאֵל הָעוֹלָמוֹת, וּבְתוֹכָם וְעִקְרָם הַנוֹשֵׂא אֶת פֶּלֶם הוּא אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, שֶׁמִּתְדַבֵּק לְה' יִתְבַּרְךָ עַל יְדֵי הַתְּוֹרָה. וְנִמְצָא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל נִשְׁתַּלְשַׁל מִרְצוֹן ה' יִתְבַּרְךָ הַנִּקְרָא בְּסִפְרֵים 'מוֹחָא דְאֲבָא', שְׂרָצָה לֹמַר רְצוֹן אֲבִינוּ, וּבֵא דֶרֶךְ כְּמָה צִמְצוּמִים עַד רִדְתָּה לְעוֹלָם הַשְּׁפֵל בְּגוֹף, וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁנוֹטָה בְּחִשְׁקָה לְחִשָּׁק בְּה' יִתְבַּרְךָ, וְתִפְרֵה הָאֲבִינָה תְאוּת הַזְּמַן, וְלֹא יִתְאוּהוּ רַק לְה' יִתְבַּרְךָ, אֲזִי יֵשׁ לְה' יִתְבַּרְךָ תַּעֲנוּג.

כְּשִׁיהוּדִי חוֹשֵׁק בְּעִבּוּדֵי ה' יֵשׁ לְהַקְב"ה תַּעֲנוּג מְזֶה

כְּמוֹ מִשַׁל הָאֵב וְאִם שִׁישׁ לָהֶם תַּעֲנוּג מִבְּנֵיהֶם שֶׁיִּרְדּוּ מֵעֲצָמָם וּמִמְחָם לְמִדְּרָגוֹת תַּחְתּוֹנִיּוֹת שְׁלֵהֶם, וְאַחַר כֵּן

עַל יְדֵי עִבּוּדֵי ה' זוֹכֵה לְבַחֲנֵי נִשְׁיָקוֹת

אֹת ו

בְּכָל דְּהוּ, כְּמוֹ 'אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בְּבֵית' (מַלְכִים ב' ד ב), וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא (סוּטָה ה.) לֹא מִינָה וְלֹא מִקְצָתָהּ, מִי זוֹטֵר מֵאִי דְכְּתִיב 'תוֹעֵבַת ה' וְגו'. וְכֹל מִזֶּה שֶׁיִּבִּין שֶׁפְּלוֹתוֹ וְיִתְמִיד בְּהַ בְּמִחְשָׁבָה וּבְמַעֲשֵׂה, יוֹתֵר יִרְגִישׁ דְּבָקוֹת נִפְשׁוֹ בְּה' יִתְבַּרְךָ, וְעַל יְדֵי זֶה יִלְהִט לְבוֹ לְהִיּוֹת רוֹדֵף אַחַר הַשְּׁפָלוֹת, וְלְהִיּוֹת זָנֵב לְאֲרִיּוֹת וְלֹא רֵאשׁ

אֲבָל מִי שְׂרוּצָה לְהִתְדַבֵּק לְה' יִתְבַּרְךָ בְּאֱמֶת בְּלִתֵּי לְה' לְכִדּוּ, הוּא מִבֵּין שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְהִתְדַבֵּק בּוֹ אִם לֹא שִׁידְחָה מִמֶּנּוּ גְבָהוֹת לְבוֹ, וְיִכִּיר חֶסְרוֹנוֹ וּפְחִיתוּתוֹ תְּמִיד כֹּל כֵּן שֶׁלֹּא יִדְמָה בְּעֵינָיו שִׁישׁ לוֹ אִיזָה מַעֲלָה, כִּי הָאֱמֶת הוּא כֵּן לְמִשְׁכִּיל, כִּי בְּלִתֵּי זֶה נִאָּמַר (מִשְׁלֵי טז ה) 'תוֹעֵבַת ה' כֹּל גְּבָה לְב', וְרָצָה לֹמַר אֶפְלוּ בְּלֵב, וְאֶפְלוּ

כִּי לְהִדְבֵּק בְּהַקְב"ה צָרִיךְ לְהִסִּיר אֶת הַגְּאוּה

לְשׁוּעָלִים, בְּרֵאוֹתוֹ כִּי יוֹתֵר מֵה שְׁמִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ וּמִשְׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ בְּלִבּוֹ, יוֹתֵר יָכוֹל לְהִדְבֵּק לַה' יִתְבָּרַךְ, וּמֵה לֹא יוֹתֵר מִהָעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם זֶה, הֲלֹא כֵּלָם כֹּאֲזַי נִגְדָה זֶה הַדְּבָקוּת, כִּי הַכֹּל כֵּלָה וְאָבֵד וְהוּא וְעָמוֹ יַחַד לְנִצָּח.

וּבְאֲמֵת לֹא כָּל אָדָם זוֹכֵה, רַק לֹא עֲלִיף הַמְּלָאכָה לְגַמְרֵה וְכוּ', וְאִנּוּ צָרִיכִים לְהַפְשִׁיט עֲצָמָנוּ בְּכָל הָאֲפֶשֶׁר, בְּמֵה דְאֲפֶשֶׁר, וּבִעַת הָאֲפֶשֶׁר, מִכָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּלְהִדְבֵּק בַּה' יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים בְּאֲמֵת, וְהַכֹּל עַל יְדֵי שְׁפִלוּת:

אוֹת ז

וְעַל יְדֵי הַתּוֹרָה יָכוֹל לָבוֹא לְשְׁפִלוּת וְעֲנָוָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַז"ל (אבות פ"ו מ"א) וּמִלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה. וְאִךָ עַל פִּי שְׁאָמְרוּ ז"ל (שם מ"ה) שְׁאֶחָד מִדְּרָכֵי הַתּוֹרָה בְּעֲנָוָה, נִמְצָא עֲנָוָה קוֹדֶמֶת, בְּאֲמֵת יֵשׁ עֲנָוָה בְּרֵאשׁ וְיֵשׁ עֲנָוָה בְּסוֹף, כִּי עֲנָוָה הִרְאֵשׁוֹנָה רְצָה לוֹמֵר הַרְחַקֵת הַגְּבָהוּת וְעֲנִיפֵיהֶם הַמְתִּילָדִים, כְּמוֹ כַּעַס וְכִדּוּמָה, וְהָעֲנָוָה בְּסוֹף רְצָה לוֹמֵר טְבִיעַת הַשְּׁפִלוּת בְּלֵב מִחֲמַת יִרְאָת ה' יִתְבָּרַךְ בְּאֲמֵת, וּבְאֲמֵת יֵשׁ יִרְאָה בְּרֵאשׁ וְיִרְאָה בְּסוֹף גַּם כֵּן, וְאִי אֲפֶשֶׁר לְהֵאָרִיף בְּכָל זֶה, כִּי הַמְבִין יִבִּין הַכֹּל.

על ידי לימוד התורה זוכה למדת ענוה

אֲבָן בְּמִרְגָּמָה כֵּן נוֹתֵן לְכִסִּיל כְּבוֹד, וְיִפְלֵא זֶה לְכֹאוֹרָה מֵה זֶה הַדְּמִיוֹן, וּמֵה דוֹקָא דְמִיוֹן זֶה וְלֹא דְמִיוֹן אַחֵר.

אֲבָל בְּאֲמֵת נִרְאֶה לִי שֶׁהָאֲמֵת כּוֹנֵנִי, שְׁפוּנַת הַגְּמָרָא הוּא, כִּי יְדוּעַ הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ לַפּוֹעֵר וְזוֹרֵק אֲבָן לְמַרְקוּלִים חָיִב אִף עַל פִּי שְׁכּוֹן לְבוֹתוֹ, כִּינּוּן שְׁעִבּוּדָתָהּ בְּכָף, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא מְכוּן לְבוֹתָהּ הִיא מְקַבֶּלֶת מִזֶּה כְּבוֹד וּמִתְגַּדֶּלֶת, כִּינּוּן שְׁזָה עִבּוּדָתָהּ.

וּבְדוּמָה זֶה מִמֶּשׁ, אִם אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה לְתַלְמִיד הַגּוֹן, הַכּוֹנֵנָה לְהִדְבִּיקוֹ בַּה' וְלִהְיוֹת מְלִבּוֹ גְּבָהוּת לְבוֹ וּלְשֵׁרֵשׁ אַחֲרֶיהָ מִן הַלֵּב, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אבות פ"ו מ"א) וּמִלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה, נִמְצָא מְכוּן לְהַשְׁפִּיל לֵב הַתַּלְמִיד בְּזֶה. וְאִם הוּא תַלְמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן, אֲזִי חֵס וְשְׁלוֹם יוֹתֵר מְקַבֵּל גְּבָהוּת הַלֵּב מִן הַלְמוּד, מִפְּנֵי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת לְמַדָּן, וְאִין כּוֹנֵנֵתוֹ כָּלֵל לְשֵׁם שְׁמַיִם רַק לְשֵׁמוֹ בְּלִבָּד שִׁיְהִי מְפֻלָּג בַּתּוֹרָה חֲרִיף וּבְקִי, נִמְצָא אִךָ עַל פִּי שְׂרַבּוּ מְכוּן בְּדִבְרֵי תּוֹרָה שְׁלוּמָדוֹ לְהַשְׁפִּיל לְכָבוֹ, הוּא מְגַבִּיֵה אֶת עֲצָמוֹ, בְּזֶה מִמֶּשׁ דּוּמָה כְּזוֹרֵק אֲבָן לְמַרְקוּלִים, שְׁנֵאֲמַר (משלי כו ח) 'כְּפָרוֹר

אֲבָל עָקֵר לְמוּד הַתּוֹרָה לְשִׁמָּה צָרִיף לְהִיּוֹת לְהִתְדַבֵּק בַּה' יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת כְּנֵעַ וְלִהְיוֹת שְׁפִיל לְפָנָיו וּלְפָנֵי כָל, וְיוֹתֵר שִׁלְמוֹד תּוֹרָה יִתְדַבֵּק יוֹתֵר בַּה' יִתְבָּרַךְ וְיִתְקַרֵּב אֵלָיו, וְיִהְיֶה יוֹתֵר 'שְׁפִיל רִוּחַ', רְצָה לוֹמֵר 'רוּחַ' לְשׁוֹן רְצוֹן, שְׂרַצוֹנוֹ יְהִי שְׁפִיל.

וְעַל יְדֵי זֶה יוֹבֵן מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (חולין קלג.) כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן כְּזוֹרֵק אֲבָן לְמַרְקוּלִים, שְׁנֵאֲמַר (משלי כו ח) 'כְּפָרוֹר

המלמד תורה לתלמיד שאינו הגון מביאו לידי גאווה